

Statens räddningsverks författningssamling

Utgivare: Key Hedström, Statens räddningsverk
ISSN 0283-6165

**SRVFS
2005:9**

Statens räddningsverks föreskrifter och allmänna råd om rengöring (sotning) och brandskyddskontroll

Räddningstjänst och förebyggande åtgärder

Statens räddningsverk meddelar föreskrifter och allmänna råd inom följande lagstiftningsområden:

- Allvarliga kemikalieolyckor
- Brandfarliga och explosiva varor
- Civilt försvar
- Ordning och säkerhet
- Räddningstjänst och förebyggande åtgärder enligt lagen om skydd mot olyckor
- Teknisk kontroll
- Transport av farligt gods

Beställningsadress
Norstedts Juridik AB
Kundservice
106 47 Stockholm

Telefon
08-690 91 90
Fax
08-690 91 91

E-post
kundservice@nj.se
Internet
www.fritzes.se

ISSN
0283-6165

Statens räddningsverks föreskrifter om rengöring (sotning) och brandskyddskontroll;

beslutade den 8 december 2005.

Statens räddningsverk föreskriver följande med stöd av 3 kap. 2 och 10 §§
förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor.

Inledande bestämmelser

1 § Denna författning innehåller bestämmelser om vilka objekt som omfattas av krav på rengöring (sotning) respektive brandskyddskontroll enligt 3 kap. 4 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, med vilka intervall brandskyddskontrollen skall ske (kontrollfrister), samt vad kontrollen skall omfatta.

2 § I denna författning används följande begrepp med nedan angiven betydelse.

<i>Anläggning</i>	Fast förbränningsanordning och därtill hörande rökkanal eller avgaskanal samt imkanal och de övriga byggnadsdelar som skall kontrolleras enligt 3 kap. 4 § lagen om skydd mot olyckor.
<i>Avgaskanal</i>	Kanal för bortledning av avgaser från förbränningsanordning som eldas med gas samt till kanalen monterade delar, såsom förbindelsekanal, fläkt, avskiljare och spjäll.
<i>Eldningsapparat</i>	Del av eldstad för automatisk inmatning och förbränning av bränslet samt till apparaten monterade delar, såsom fläkt, spjäll och övrig reglageutrustning.
<i>Imkanal</i>	Frånluftskanal från utrymme för matlagning eller uppvärmning av mat i restauranger, storkök och därmed jämförbara utrymmen samt till kanalen monterade delar, såsom fläkt, avskiljare och spjäll.

<i>Lokaleldstad</i>	Eldstad som används för uppvärmning av det utrymme där eldstaden är uppställd. Exempel på lokaleldstäder är braskamin, kakelugn och öppen spis.
<i>Rökkanal</i>	Kanal för bortledning av rökgaser från förbränningsanordning som eldas med fasta eller flytande bränslen samt till kanalen monterade delar såsom förbindelsekanal, fläkt, avskiljare och spjäll.
<i>Tung eldningsolja</i>	Eldningsolja med kvalitetsbeteckning 3 eller högre.
<i>Värmecentral</i>	En särskild byggnad som innehåller en eller flera fasta förbränningsanordningar med tillhörande skorsten för produktion av värme eller kraft för exempelvis en större industrianläggning eller för flera byggnader inom område med flerbostadshus, militäranläggning eller sjukhusanläggning.

Rengöring (sotning)

3 § Kravet på rengöring (sotning) enligt 3 kap. 4 § första stycket lagen om skydd mot olyckor skall gälla för

1. värme-, varmvatten-, varmlufts- och ångpannor,
2. köksspisar, ugnar och andra jämförbara eldstäder,
3. lokaleldstäder, och
4. imkanaler.

Brandskyddskontroll

Kontrollfrister

4 § Anläggningar som avses i 3 § skall genomgå återkommande kontroll av brandskyddet med längst de intervaller som följer av nedanstående kontrollfrister, räknat från den dag den senaste kontrollen genomfördes.

När nybyggnad eller ändring skett av en anläggning och när bygganmälan gjorts enligt plan- och bygglagen (1987:10) skall tiden för kontrollfristen börja räknas från den dag då anläggningen färdigställdes. När nybyggnad eller ändring skett på detta sätt får tiden fram till den första brandskyddskontrollen förlängas med upp till ett år om det behövs för att den som utför brandskyddskontrollen skall kunna planera sin verksamhet på ett effektivt sätt.

Sådana fasta förbränningsanordningar som är avsedda för eldning uteslutande med gas och inte är anslutna till avgaskanal skall inte kontrolleras.

Värme-, varmvatten-, varmlufts- och ångpannor

5 § Om eldning sker med fasta bränslen eller tung eldningsolja skall kontrollfristen vara två år. Om eldning med sådana bränslen sker i mycket begränsad omfattning eller om pannan ingår i en värmecentral som står under kontinuerlig övervakning av personal med driftingenjörsutbildning eller av annan kvalificerad driftledare skall kontrollfristen vara fyra år. Sker eldningen med annat bränsle skall kontrollfristen vara fyra år.

Köksspisar, ugnar och andra jämförbara eldstäder

6 § Om eldning sker med fasta bränslen eller tung eldningsolja skall kontrollfristen vara två år. Sker eldningen med annat bränsle skall kontrollfristen vara fyra år.

7 § Om eldning sker för ett enskilt hushålls behov och eldstaden inte är den primära källan för matlagning eller om eldstaden är belägen i ett fritidshus skall kontrollfristen vara åtta år.

Lokaleldstäder

8 § För lokaleldstäder som utgör den primära källan för uppvärmning av det utrymme där eldstaden finns skall kontrollfristen vara två år.

Om lokaleldstaden inte är den primära källan för uppvärmning skall kontrollfristen vara åtta år. Detsamma skall gälla för lokaleldstäder där eldning sker uteslutande med gas eller om eldstaden är belägen i ett fritidshus.

Imkanaler

9 § För imkanaler skall kontrollfristen vara två år.

Omfattning

10 § Brandskyddskontrollen skall omfatta de moment som krävs för att kunna bedöma den enskilda anläggningens säkerhet från brandskyddssynpunkt. Hänsyn skall tas till hur brandskyddet påverkas av

1. sotbildning och beläggningar,
2. skador eller förändringar av det tekniska utförandet,
3. temperaturförhållanden,
4. tryckförhållanden och täthet, samt
5. drift och skötsel.

Eldningsapparater för gas och tillhörande gasledningar omfattas inte av kontrollen.

11 § Varje kontrolltillfälle skall dokumenteras. Av dokumentationen skall framgå vad som kontrollerats, vilka provningar som gjorts och resultatet av

kontrollen. Ägaren, och i förekommande fall nyttjanderättshavaren, skall informeras om resultatet av kontrollen.

Undantag i enskilda fall

12 § En anläggning som inte längre är i bruk behöver inte kontrolleras enligt kontrollfristen. Innan en sådan anläggning åter tas i bruk skall dock kontroll göras.

13 § Efter ansökan från en fastighetsägare eller från kommunen kan Statens räddningsverk förlänga fristen i ett enskilt fall om det finns synnerliga skäl. Till ansökan skall bifogas yttrande från en sådan nämnd som avses i 3 kap. 11 § lagen om skydd mot olyckor.

Behörighet

14 § Behörig att utföra brandskyddskontroll enligt 3 kap. 4 § lagen om skydd mot olyckor är den som avlagt examen som skorstensfejartekniker enligt 1 § förordningen (2003:477) om utbildning i skydd mot olyckor. Detsamma gäller den som enligt äldre bestämmelser avlagt teknikerexamen för skorstensfejare, genomgått kurs för skorstensfejarmästare eller har avlagt mästarexamen för skorstensfejare.

Denna författning träder i kraft den 1 februari 2006.

Statens räddningsverks föreskrifter (SRVFS 2003:11) om rengöring (sotning) och brandskyddskontroll upphör samtidigt att gälla.

För de objekt där brandskyddskontroll inte redan gjorts enligt SRVFS 2003:11 skall brandskyddskontroll ha skett första gången

1. senast före utgången av 2006, om kontrollfristen för objektet är två år,
2. senast före utgången av 2008, om kontrollfristen för objektet är fyra år,
3. senast före utgången av 2012, om kontrollfristen för objektet är åtta år.

Statens räddningsverk

IVAR RÖNNBÄCK

Mette Lindahl Olsson
(Avdelningen för olycksförebyggande verksamhet)

Statens räddningsverks allmänna råd och kommentarer om rengöring (sotning) och brandskyddskontroll;

beslutade den 8 december 2005.

Följande allmänna råd och kommentarer ansluter till de regler som gäller för rengöring (sotning) och brandskyddskontroll enligt lagen (2003:778) och förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor samt enligt Statens räddningsverks föreskrifter (SRVFS 2005:9) om rengöring (sotning) och brandskyddskontroll.

Termer och begrepp som används i lagen eller förordningen om skydd mot olyckor samt i Statens räddningsverks föreskrifter om rengöring (sotning) och brandskyddskontroll har samma betydelse i dessa råd och kommentarer.

Statens räddningsverks allmänna råd och kommentarer (SRVFS 2004:5) om rengöring (sotning) samt Statens räddningsverks allmänna råd och kommentarer (SRVFS 2004:6) om brandskyddskontroll upphör härmed att gälla.

Allmänna råd har en annan juridisk status än föreskrifter. De är inte tvingande, utan deras funktion är att förtydliga innebörden i en författning (lag, förordning eller myndighetsföreskrifter) och att ge generella rekommendationer om deras tillämpning.

Allmänna råd är markerade med grå bakgrund.

Statens räddningsverk

ELISABETH SÖDERBERG

Mette Lindahl Olsson
(Enheten för bebyggelse och miljö)

Allmänt

Den rengöring (sotning) som kommunen skall ansvara för enligt 3 kap. 4 § lagen om skydd mot olyckor syftar till att förebygga brand. Som en vägledning för kommunernas arbete med att fastställa frister för sotningen har Statens räddningsverk tagit fram exempel på frister vilka redovisas nedan.

Brandskyddskontrollen, som även den regleras genom 3 kap. 4 § lagen om skydd mot olyckor, syftar till att upptäcka fel och brister i anläggningen för att förebygga skador på människor, egendom och miljö till följd av brand. Kontrollen innebär en prövning av den enskilda anläggningens funktion och egenskaper från brandskyddssynpunkt. I huvudsak kontrolleras att anläggningen överensstämmer med de krav som gällde när anläggningen togs i bruk.

Den enskilde har det primära ansvaret för sitt eget brandskydd. Enligt 2 kap. 2 § lagen om skydd mot olyckor skall också ägare eller nyttjanderättshavare till byggnader och andra anläggningar vidta de åtgärder som behövs för att förebygga brand och för att hindra eller begränsa skador till följd av brand.

Som en följd av den enskildes ansvar för brandsäkerheten bör ägare eller nyttjanderättshavare av byggnader eller andra anläggningar anmäla sådana förändringar som kan föranleda ändring av sotnings- eller kontrollfristerna för en anläggning. Anmälan bör göras direkt till den som utför sotning respektive brandskyddskontroll för kommunens räkning. Som exempel på en sådan åtgärd som bör föranleda anmälan kan nämnas byte av bränsleslag.

För att kommunen skall kunna utforma och följa upp sotnings- och kontrollverksamheten bör kommunen, eller den som utför sotningen eller brandskyddskontrollen åt kommunen, ha uppgifter om de byggnader och andra anläggningar i kommunen där sotning och brandskyddskontroll skall göras. För varje byggnad eller annan anläggning bör det framgå hur ofta sotning och brandskyddskontroll skall utföras och när sådan genomförts.

Kommunen eller den som utför brandskyddskontroll bör också ha uppgifter om de förelägganden eller förbud som meddelats för varje byggnad eller annan anläggning.

Rengöring (sotning)

Sotningens omfattning

Vid sotning av eldstäder med tillhörande rökkanaler samt imkanaler från restauranger och större kök bör samtliga delar, där sot eller andra brandfarliga beläggningar kan avsättas, rengöras i sådan omfattning att risken för uppkomst av brand och skadeverkningar vid en brand minimeras.

Om det i samband med sotning upptäcks brister i anläggningen som kan medföra risk för uppkomst av brand bör den som är ansvarig för sotningen underrätta fastighetsägaren eller nyttjanderättshavaren om detta.

Kompetenskrav

Som följer av 3 kap. 14 § lagen om skydd mot olyckor omfattas även den som utför sotning för kommunens räkning av kraven på lämplig kompetens.

De personer som utför sotning för kommunens räkning bör ha genomgått yrkesutbildning för skorstensfejare och skaffat sig tillräcklig erfarenhet genom yrkesverksamhet inom området.

Sotningsfrister

När kommunen fastställer sotningsfrister för olika typer av anläggningar bör fristernas längd prövas mot bakgrund av hur följande faktorer påverkar brandskyddet

- sotbildning,
- bränsle,
- typ av anläggning,
- energibehov med hänsyn till klimatförhållanden, och
- bebyggelsestruktur.

Nedanstående exempel kan användas som en vägledning för kommunens arbete med att fastställa frister.

Värme-, varmvatten-, varmlufts- och ångpannor

Om pannan ingår i en värmecentral som står under kontinuerlig övervakning av en kvalificerad driftsledare kan sotning utföras med fristen 4 år, oavsett vilket bränsleslag som används.

I övriga fall kan, om eldning sker med *fasta bränslen*, sotning göras enligt följande.

Frist	Tillämpningskriterier
3-5 ggr/år	<p>Avser konventionella pannor</p> <ul style="list-style-type: none"> – Fristen 3 ggr/år kan tillämpas när årsmedeltemperaturen i kommunen är ca +5 °C eller högre. – Fristen 4 ggr/år kan tillämpas när årsmedeltemperaturen i kommunen överstiger ca +1 °C men understiger ca +5 °C. – Fristen 5 ggr/år kan tillämpas när årsmedeltemperaturen i kommunen är ca +1 °C eller lägre.
2-3 ggr/år	<p>Avser pannor med keramisk inklädnad i förbränningskammaren eller motsvarande konstruktion för effektiv förbränning av bränslet och där pannan är ansluten till ackumulatortank eller motsvarande anordning.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Fristen 2 ggr/år kan tillämpas när årsmedeltemperaturen i kommunen är ca +5 °C eller högre.
1-2 ggr/år	<p>Avser pannor där eldning sker med träpellets eller annat från sotbildningssynpunkt motsvarande bränsle och där eldningsapparaten är speciellt konstruerad för effektiv förbränning av bränslet.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Fristen 1 ggr/år kan tillämpas när årsmedeltemperaturen i kommunen är ca +5 °C eller högre.

Om eldning sker med *flytande bränslen* kan sotning göras enligt följande.

Frist	Tillämpningskriterier
3-5 ggr/år	<p>Avser pannor där eldning sker med tung eldningsolja eller annat från sotbildningssynpunkt motsvarande bränsle.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Fristen 3 ggr/år kan tillämpas när årsmedeltemperaturen i kommunen är ca +5 °C eller högre. – Fristen 4 ggr/år kan tillämpas när årsmedeltemperaturen i kommunen överstiger ca +1 °C men understiger ca +5 °C. – Fristen 5 ggr/år kan tillämpas när årsmedeltemperaturen i kommunen är ca +1 °C eller lägre.
1 år	<p>Avser pannor där eldning sker med lätt eldningsolja eller annat, från sotbildningssynpunkt, motsvarande bränsle och pannans märkeffekt överstiger 60 kW.</p>
2 år	<p>Avser pannor där eldning sker med lätt eldningsolja eller annat från sotbildningssynpunkt motsvarande bränsle och pannans märkeffekt uppgår till högst 60 kW.</p>

Kökspisar, ugnar och andra jämförbara förbränningsanordningar

Om eldning sker i större omfattning än för enskilt hushålls behov kan sotning göras enligt följande.

Frist	Tillämpningskriterier
6 ggr/år	Avser eldstäder där eldning sker med fasta bränslen, tung eldningsolja eller annat från sotbildningssynpunkt motsvarande bränsle.
1 år	Avser eldstäder där eldning sker med lätt eldningsolja eller annat, från sotbildningssynpunkt, motsvarande bränsle.

Om eldning sker för ett enskilt hushålls behov kan sotningsfrister för lokaleldstäder tillämpas.

Lokaleldstäder

Om eldning sker i lokaleldstäder kan sotning göras enligt följande.

Frist	Tillämpningskriterier
1 år	Avser eldstäder som utgör den primära källan för uppvärmning av det utrymme där eldstaden är uppställd eller för matlagning.
4 år	Avser eldstäder som inte utgör den primära källan för uppvärmning av det utrymme där eldstaden är uppställd eller för matlagning.
4 år	Eldstaden är belägen i ett fritidshus

Imkanaler i restauranger eller andra större kök

Sotning kan ske 3 gånger per år. I fråga om imkanaler i kök som endast används för uppvärmning av mat eller liknande verksamhet kan sotning ske 1 gång per år.

Övrigt

Kommunens föreskrifter om sotningsfrister bör även reglera möjligheterna till undantag från sotningen när eldning inte skett mellan två sotningstillfällen, övergångsförfarandet vid införandet av nya föreskrifter om sotningsfrister samt möjligheter att, i enskilda fall, ändra sotningsfristen när det är betingat av brandskyddsmässiga skäl.

Sotning på den egna fastigheten

Som följer av 3 kap. 4 § lagen om skydd mot olyckor, får kommunen efter ansökan medge att en fastighetsägare utför eller låter någon annan utföra sotning på den egna fastigheten, om sotningen kan ske på ett från brandskyddssynpunkt betryggande sätt. Ett medgivande kan återkallas om det vid brandskyddskontroll eller tillsyn skulle visa sig att sotningen inte skett på ett sådant sätt att anläggningen är säker från brandskyddssynpunkt.

Prövning av ansökan

Vid prövning av ansökan bör kommunen beakta förbränningsanordningens komplexitet, risksituationen, den enskildes kunskap samt de generella förutsättningarna för uppgiften. Prövning av ansökan bör omfatta förutsättningarna för att utföra sotning av anläggningen i dess helhet.

Den som skall utföra sotningen bör själv visa att nödvändiga kunskaper om sotning och brandskydd finns.

När en fastighetsägare ansöker om att själv få utföra sotningen inom den fastighet där denne själv är bosatt bör kommunen ta särskild hänsyn till att fastighetsägaren normalt har viss kunskap om anläggningens konstruktion och funktion samt ett eget intresse av att sotningen sker på ett sätt som ger god brandsäkerhet.

För de fall en fastighetsägare ansöker om att låta någon annan utföra sotningen bör kompetenskraven på utföraren inte skilja sig från vad som gäller för de personer som utför sotning för kommunens räkning.

Utformning av beslut

Beslut om medgivande bör innehålla uppgifter om

- fastighetsbeteckning,
- vilket sotningsobjekt som avses,
- tillämplig sotningsfrist,
- vem som har fått medgivande att utföra sotningen,
- hur utförda sotningar skall dokumenteras och kontrolleras,
- giltighetstid och
- villkor för återkallande av medgivande.

Brandskyddskontroll

Kontrollfrister

Till 4 §

Kontrollen bör inte göras tidigare än två månader innan den dag då fristen löper ut.

En anläggning bör anses färdigställd när den genomgått sådan kontroll som följer av 9 kap. plan- och bygglagen (1987:10) eller när anläggningen börjar användas.

När en ny anläggning tagits i drift kan den första kontrollen, av planeringsmässiga skäl, behöva göras tidigare än två månader innan den dag då fristen löper ut. När nybyggnad eller ändring sker av en anläggning medför detta oftast ett krav på bygganmälan. Kommunen kan då med stöd av plan- och bygglagen (1987:10) besluta om de åtgärder som behövs för att kontrollera att anläggningen uppfyller ställda säkerhetskrav. För de fall där bygganmälan skett är det därför möjligt att förlänga tiden fram till första brandskyddskontroll med upp till ett år för att brandskyddskontrollen skall kunna samordnas för flera fastigheter i ett område.

Till 5 §

Med eldning i mycket begränsad omfattning bör förstås att eldning sker vid enstaka tillfällen per år.

Till 7 och 8 §§

Eldstäder som används för så kallad trivseldning, dvs. eldning i korta eldningscykler någon gång per vecka, bör inte anses utgöra den primära källan för matlagning eller uppvärmning.

Omfattning

Till 10 §

Kontrollen omfattar anläggningen i dess helhet och särskild uppmärksamhet bör i förekommande fall ägnas åt följande.

Sotbildning och beläggningar

Kontroll bör ske av sotbildning och beläggningars omfattning och egenskaper från brandskyddssynpunkt.

Kontrollen bör omfatta tillförseln av förbränningsluft till eldstadens förbränningskammare.

Skador eller förändringar av det tekniska utförandet

Kontroll bör ske med avseende på skador eller förändringar som kan medföra brandfara till följd av

- korrosion,
- temperaturförhållanden,
- slitage eller
- klimatpåverkan.

Kontrollen bör omfatta tak med de tillträdes- och skyddsanordningar som krävs för att utföra sotning och brandskyddskontroll.

Kontrollen bör omfatta pannrummets brandtekniska utförande.

Kontroll bör ske av funktionen hos anordningar för skydd mot tillbakabrand vid automatiska eldningsapparater för eldning med fasta bränslen.

Kontroll bör ske av funktionen hos anordningar för flamövervakning vid automatiska eldningsapparater för eldning med flytande bränslen.

Temperaturförhållanden

Kontroll bör ske av att nödvändigt avstånd till brännbart material upprätthålls.

Kontroll bör göras av att anläggningen är lämpad för sitt ändamål med hänsyn till de temperaturförhållanden som förekommer under drift. Vid misstanke om felaktighet som inte kan konstateras på annat sätt än genom temperaturmätning bör sådan mätning ingå i kontrollen.

Tryckförhållanden och täthet

Anläggningen bör kontrolleras så att nödvändiga tryckförhållanden föreligger under drift. Vid misstanke om felaktighet som inte kan konstateras på annat sätt än genom tryckmätning, bör sådan mätning ingå i kontrollen.

Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt tryckförhållanden i bland annat förbränningskammare, förekommande dragavbrott och anslutningar.

Anläggningen bör kontrolleras så att dess täthet är sådan att brandfara inte föreligger. Kontroll av tätheten bör i första hand ske okulärt. Vid misstanke om otäthet och detta inte kan konstateras okulärt bör tätheten kontrolleras genom röktrycksprovning eller läckagemätning.

Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt anläggningar där det under normala driftförhållanden föreligger övertryck i förhållande till omgivande utrymmen.

Drift och skötsel

Kontrollen bör omfatta rutinerna för anläggningens drift och skötsel.

I de fall anläggningen, efter medgivande av kommunen, sotas av ägaren eller annan som denne anlitat, bör det kontrolleras att sotning utförts.

Till 11 §

Dokumentationen bör ha en sådan utformning att statistisk analys av resultatet från kontrollen underlättas.